

Pe Bega în jos, pe un mal frumos

sau

Bătrânul și canalul

Ari Eisenscher

*Im Sündeheim jammert und jammert
eine hervorrufende Bestürzung.
Sie hat des Wildbachs Bett verlassen.
Aus Teufelskunst? Aus...
aus.....????????*

Când în 1946 am debarcat în comuna Plopi pe marginea Begăi, nu puteam să prevăd importanța indelebilă pe care acest curs de apă o va avea în viața mea. De atunci în apă, pe apă, alături de apă, sunt „comme un poisson dans l'eau”, în elementul meu.

Deși cunoscusem deja râuri mai mari, pe malul Begăi - canalul „ohne Eigenschaften” cum ar fi spus Musil, dar Bega noastră - am învățat esențialul:

Limba maghiară care a devenit a doua mea limbă maternă după germană. Românește am învățat mai târziu.

Înotatul. Deși apa era rece, nu prea curată, din când în când plutea un hoit, înotam toată vara. Am învățat să înot cu un „domb”, un fel de tambur care nu era altceva decât cutia unei măști de gaz, vestigiu din război. Cu *domb*-ul fixat pe spate nu puteam să ne scufundăm.

Șahul. Clubul de șah avea o cabană la weekendstrand unde erau și cabane ale unor fabrici timișorene, ca Dermata, Filt, și cabane private. Jucătorii în ținută de baie veneau duminica acolo să facă picnic cu familia. Am învățat să joc șah uitându-mă peste umerii jucătorilor și chibiților. Auzeam expresii savuroase în toate limbile: „Kiebitz, halt's Maul!” ; „Jadupp!”; „Oh, du liebe Laura, astupa-ți-aș gaura!”; „Ez tul sok egynek aki nekimegy a hegynek”; „Nem kel félni, csak kefélni”. Fraza care a avut un impact puternic și care mi-a servit toată viața a fost „Te grăbești ca fata mare la patul moale!” De atunci încerc să nu confund rapiditatea și precipitația. Spitzer bácsi, responsabilul, striga seara : „Zárora, ora de închidere, Sperrstunde!”, dar nimeni nu-i dădea atenție, atât eram de captivați de partidele de șah!

Barca si canotajul. Pe Bega am învățat să vâslesc și să conduc o barcă. Canotajul a rămas sportul meu preferat, iar cei din echipa mea am rămas prieteni pentru toată viața, deși locuim în țări diferite. Când din cauza cererii de emigrare, ca și mulți alții, n-am mai avut acces la facultate, în așteptarea

pașaportului făceam canotaj pe Bega. De pe Podul Mihai Viteazul cunoștințele strigau când trecea barca cu echipajul evreiesc: „Hai Makabi!!!”, căci noi opt eram toți în aceeași situație.

Kompul. Kompul sau bacul era o ambarcație care se deplasa pe un cablu și ne permitea să trecem de pe un mal la altul de la Plopi la Krijan Telep. Era amuzant, plăcut și „leneș”. Uneori preluam treaba komp-istului care desfăcea atunci ziarul în care era împachetată „szalona es hagyma vagy foghagyma”, slănină cu ceapă sau usturoi. Mânca, mai trăgea o dușcă de tărie și duhnea!!!

Patinaj. Iarna, Bega îngheța și făceam patinaj. Patinele erau fixate de bocanci cu o cheie specială. Montajul nu era solid, se desfăcea și noi cădeam. Coboram cu sania de pe dâmbul canalului de câțiva metri, era „muntele” nostru!

Bicicleta. Plimbările pe marginea Begăi de la Nagy Kanyar până la Sfântul Mihai, la frontiera cu Iugoslavia. Când ajungeam în zona graniței eram obligați să ne întoarcem, fiindcă grănicerii nu ne dădeau voie să ne apropiem de graniță mai aproape de zece kilometri. Căci „Tito trădătorul, care și-a vândut poporul!”

Din când în când auzeam că cineva a reușit să treacă granița înot pe Bega... pe jumătate sub apă, căci echipament de scafandru ca acum nu exista.

Era o plimbare la Timiș unde apa era mai curată. Pe drum mâncam dude, le culegeam din duzi. Gâștele mâncau ce cădea pe jos. Cum dudele erau puțin fermentate, gâștele erau cam cherchelite... Era nostim să le vezi...

M-am întors acum câțiva ani la Timișoara și la Plopi. Ștrandul nu mai există, nici urmă de Komp, totul este plin de nămol și stuf. Nisipul care era transportat alene, pe Bega, pe ambarcații pătrate de către „Homokos”, este transportat pe camioane zgomotoase... Unde era ștrandul mare s-au construit „palaturile” de marmură ale unor „închiaburiți”...

Dacă începutul existenței mele a fost legat de Prut și Nistru, Bega mi-a pus fundamentul. Atracția și slăbiciunea mea pentru râuri, canale, lacuri, mare, canotaj, șah, bicicletă și limba maghiară își au rădăcinile acolo, pe marginea Begăi și nici stuful, nici nămolul nu pot să le înece... vor pieri cu bătrânul... Acum, la sfârșitul vieții, aștept pe alte meleaguri inevitabilă „Zárora... ora de închidere... Sperrstunde...”